

ПАМ'ЯТЯМ МНУЛЕ-
200-річчя
ЧЕЗЛЕЖНОСТІ ЗСА
100-річчя
АМЕРИКАНСЬКОЇ УКРАЇНИ
—БУДУМО МАЙБУТНЄ

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 30 Montgomery St.
Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Нью-Йорку (212) 227-4125
УНІКОМУ: (201) 451-2200
з Нью-Йорку (212) 227-5250
(212) 227-5251

РІК LXXXIII. Ч. 130. ДЖЕРЗІ СІТІ І НЬЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 13-ГО ЛИПНЯ 1976 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. TUESDAY, JULY 13, 1976 No. 130. VOL. LXXXIII

У БАД ЕМСІ - МІСТІ ЛІНГВІСТИЧНОГО УКАЗУ

Репортаж Софії Наумович

Відкриваючи третю й останню сесію протестної конференції учасники 24-го червня у залі готелю Гутенберг у Бад-Емсі, проф. Рудницький показав присутнім чорнопроблений протест українською, німецькою й англійською мовами, який усі учасники мають підписати. Він піде до управи міста Емс, до ОНАції та до однієї з українських установ на перехрещення. Тоді запросив представників органів з цієї до привітати, викликаючи їх за країнами поселення.

Першим вітав конференцію голова ЦПНУЕН м.р. А. Мельник, бо, як висловився, це на його терені, в Німеччині, відбувається цей знаменитий протест, складений українцями з усього світу, про що й свідчать делегати. Від СКВУ передав привітання через ректора В. Янева — д-р Даревич, який ще раз підкреслює, що постанову українських наукових установ сталося всупереч Емському указові. Степан Мудрик висловив вдячності, що ЦПНУЕН співпрацювало з задумом професора Рудницького, Янева, Война в організації частини. Не було ніяких розходжень, бо єдина ціль була — якнайкраще відзначити цю ганебну для москалів дату. З Франції — Ольга Вітошинська вітала від Союзу Українок Франції, передаючи задоволення українського жіноцтва, що наші установи відзначають великі історичні дати не тільки концертами чи бенкетами, — але науковими конференціями, які залишають тривалий слід. Так було у Парижі при відзначенні 50-річчя смерті Симона Петлюри, так воно сталося й у Бад-Емсі. Від КУ СУМ у Франції привітала склала Зірка Вітошинська. Представник ГУ СУМ у Вельгії, м.р. Омелян Коваль, звернувши увагу на факт, що кожний негатив має свій позитив, бо на кожну заборону виникає реакція, яка пожева в люде життя. Шкода, що немає такого указу на еміграції, бо вона розрухає б нашу, вже трохи засинаючи, громаду! Проф. І. Майстернюк від УТ-ГТ пояснив, що його установка видала працю проф. Рудницького англійською мовою про указ 1876, і хоч вона не мовознава, а політична, то дай Боже, щоб ми більше таких праць розробляли на еміграції, коли Україна мусять мовчати. Проф. Омелян

Кушета з Голландії передав привіт і підтримку від 4-ох науковців-українців, що діють у його країні поселення й бажають, щоб такі й подібні заті Кремля не здійснювалися. З Великобританії вітав конференцію Я. Деремента. Він та його установи СДВ радують, що прийняли запрошення і взяли участь у цій зразково проведеній конференції. Делегати СДВ-у приїхали на знак протесту, бо до сьогодні нічого не змінилося в Україні, де Емський указ діє далі. Висловлюючи признання організаторам, Я. Деремента заповів, що наступні Загальні Збори СДВ запропонують резолюцію щодо указу. З Канади — проф. Константин Біда, місто голова Світового Академічного Комітету Вільних Українців (САКВУ) — застерігав, що хоч ми може й не доіснюємо сучасних подій, зокрема тієї в Бад-Емсі, то вони мають своє історичне значення, уже хоча б тим, що вона збирала представників цілої діаспори. То ж побажання, щоб ця конференція ще більше з'єднала всіх українців та відбилася широким відгомном у вільному світі. Проф. Дмитро Шторгін із ЗСА від Асоціації Українських Студій і як автор Довідника про українців Північної Америки, вітає від цих професорів, які не могли прийти, а собі уवास за честь бути присутніми. Передаючи слово представницю Бразилії, президентку прочитав наперед листа з привітом від інж. П. Боршунка. Його доповідь — д-р Оксана Боршунко з Інституту Українських Дослідів Паранського університету, висловила побажання, щоб резолюції з конференції не залишалися на папері, але дали нам силу проти асиміляції, щоб науку могли повернутися туди, звідки ділилися емігрувати. Пластовий дітя з Австралії п. Кужіль мав повноваження від НТШ привітати конференцію, так як мав дозвіл на складі вінок на могилі С. Петлюри в Парижі. Прибувши разом із скупом Гр. Круком п. Карачинський з Швайцарії висловив радість, що наша еміграція жваво відкликається на історичні події. Проф. Войко з Німеччини, який не міг прийти на конференцію, трохи користас з останньої (Закінчення зі стр. 4-ої)

ТИСЯЧІ ДЕЛЕГАТІВ І ЇХ ЗАСТУПНИКІВ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В КРАЙОВІЙ ДЕМОКРАТИЧНІЙ КОНВЕНЦІЇ В НЬЮ ЙОРКУ

Нью-Йорк. — В понеділок, 12-го липня ц. р., тут у найбільшій залі міста Медісон Сквер Гарден розпочалася Крайова Конвенція Демократичної партії, яка триватиме до п'ятниці, 18-го липня, і якої найголовнішим завданням є вибрати кандидата на президента ЗСА, який стане до виборів в листопаді ц. р., та прийняти політичну платформу партії. В переконанні, що цим кандидатом буде колишній губернатор Джорджі Джімі Картер, який у передвиборчій кампанії зумів не тільки здобути потрібну кількість делегатів, яка заповняє йому перемогу на Конвенції, але своїм впливом також об'єднав Демократичну партію і тим самим зміцнив її вплив — приїхали до цього міста велика кількість демократичних делегатів, серед них визначні постаті американського політичного життя: губернатори, сенатори і конгресмени, посадовці міст та інші відомі особистості. В Конвенції бере участь 3,048 делегатів та 1,896 їхніх заступників, кількості запрошених гостей і представників преси, радіо і телебачення. Джімі Картер, головна особа цієї 37-ої Демократичної Конвенції, яка, до речі, останній раз відбувалася в Нью

Йорку ще 1924 року, приїхав тут зі своєю родиною ще в суботу, 10-го липня, і не встигши відпочити від подорожі, розпочав похвалювану діяльність, переговорюючи між іншими з декількома потенційними кандидатами на віцепрезидента, між ними зі сен. Генрі М. Джексоном. Він прийняв також на авдієнції делегацію жіноч-делегаток на Конвенцію, які домоглися, щоб він висловився в користь зрівняння прав жіночих делегатів на Конвенції в 1980 році, і розмовляв з багатьма іншими визначними політиками у своїй приміщенні в готелі Американ. Члени і прихильники Демократичної партії ентузіастично вітали Джімі Картера, коли він з'явився біля готелю. Поліція і Служба Безпеки має деякі труднощі охороняти демократичного кандидата на президента, бо він, як висловився один поліцейський службовець, "не все нас слухається і завжди хоче бути там, де збирається найбільше народу".

Керівник Крайового Комітету Демократичної партії Роберт С. Стравс з Техасу заявив, що Конвенція готується до виборів кандидата на президента на середу по полудні.

Розстріл американця в Анголі може ускладнити відносини між обома країнами

Лісбона, Португалія. — Сенатор Чарльз С. Матіас, молодший, республіканець з Мерленду, заявив тут в неділю, 11-го липня ц. р., що розстріл в Анголі американця Данієля Ф. Гергарда може ускладнити відносини між двома країнами і з'єднати Стейтс Америки. Сенатор Матіас намагався ще перед розстрілом Гергарда дістатися до Ломбоді, щоб особисто інтерв'ювати у президента Агостіно Нето і про сити помирляння для американського громадянина. Але він не зміг на час приїхати до Анголі, бо не міг одержати передзвіної візи від ангольського представництва. Гергарда і трьох британців розстріляно за співпрацю і активну участь у збройній боротьбі по боці Руху за повне визволення Анголі. Американський посол в Португалії поробив телепередачу, щоб тіло вбитого американця було видане родині і перевезене до ЗСА.

Туреччина звільнила двох литовців — батька і сина

Стамбул, Туреччина. — Турецький уряд наказав звільнити з ув'язнення двох литовців — Пранаса Бразіскаса і його сина Альгірдаса, які від 1970 р. перебували в ізоляції за те, що вони примусили советського пілота переїхати Чорне море і приземлитися у Трапезунді, вбиваючи при тому стовардеса і ранячи двох інших осіб з obsługi советського літака. Советський уряд кілька разів намагався видати обидвох литовців Советському Союзу, де вони мали стати перед судом за вбивство, але турецький уряд відхилив советське домагання. Ройтер інформує, що обидва литовці, згідно з повідомленням турецького радіо, мають в плані негайно переїхати до Італії, а описля переселитися за океан. Пресова агенція Советського Союзу ТАСС опублікувала з цього приводу окрему заяву, в якій говориться, що поступування турецького уряду не можна нічим оправдати і що воно супротивляється всім засадам міжнародних відносин.

Заповідають З'їзд Братства к. воєніз Дивізії

Нью-Йорк, (О. Л.-ий). — З Головної Управи Братства кол. воєніз 1-ої Української Дивізії УНА інформують, що Головний З'їзд Делегатів Братства відбудеться в часі "Дня Праці" в дні 4 до 6 вересня ц. р. на Оселі УРС "Верховина" в Глен Спей. Головним предметом наради будуть звітвання про трирічну працю Головної Управи Братства Дивізійників, яку очолює у цій каденції д-р Роман Дражницький, вибір нової Головної Управи на наступні три роки та плани праці на майбутнє. Своєю участю у З'їзді приобіцяв, у міру здоров'я, також кол. Головнокомандуючий Української Національної Армії ген. штабу генерал-полковник Павло Шандрук.

Джімі Картер з дружиною під час прогулянки біля Рокфеллерового Центру на П'ятій авеню минулої неділі після участі в Богослуженні в поблиській пресвітеріанській церкві.

"Трибуна Люду" закликає поляків до перевірки сільського господарства

Варшава. — Газета "Трибуна Люду", орган Комуністичної партії Польщі, закликає поляків до перевірки сільського господарства, яке, на думку газети, залишилося, в порівнянні з іншими комуністичними країнами, і бодай на 15 років позаду від сільських господарств західних країн. Закликаючи до більшого зусилля і більш посиленої праці на відбудову сільського господарства, газета заявляє, що "в одній декаді ми мусимо досягнути те, що інші досягнули за кілька десятиріч". Як інформувала Ройтер стаття в "Трибуні Люду" появилась в наслідок загального робітничого страйку, який змусив уряд відкликати ранішню постанову про підвищення на сільськогосподарські продукти. Згідно з інформацією газети, тільки 40 відсотків польських господарств є механізованими і країна знаходиться 15 років позаду від Чехо-Словаччини і Східної Німеччини, 10 років від Румунії і Болгарії та 20 років від таких західних країн, як Франція та Італія. Польща, як відомо, є однією з східноєвропейських країн, в якій зберігається приватна форма господарювання.

300 пластунів в таборі на "Вовчий Тропі"

Нью-Йорк (О. Ю.). — В суботу, 3-го липня, на пластовій оселі "Вовча Тропа", яка наступного року відзначатиме своє 25-ліття, розпочалися пластові табори, в яких бере участь біля 300 дітей і молоді.

Цього року Управа Оселі під проводом голови ст. пл. Андрія Ластовецького особливо скоро розпочала підготовку літніх таборів, бо вже взимку почала підшукувати відповідних осіб на провідні пости, ремонтувати табори і устаткування тощо.

В липні відбуваються на оселі чотири табори: табір новачок під проводом комендантки ст. пл. Марусі Боднарченко з Елізабети, табір новачків — комендант пл. сен. Ярослав Пришляк з Бофалло, табір юначок — комендантка пл. сен. Нілія Павлюк з Філадельфії, та табір юнаків — комендант пл. сен. Юрій Солтис з Гемпстеду. Членами їхніх булав є досвідчені та вишкolenі старші пластунів і юнаків. Лікарем є пл. сен. д-р Роман А. Лискевич.

УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ В'ЯЗНІ ВІДЗНАЧИЛИ ГОЛОДІВКУ РОКОВИНИ ЕМСЬКОГО УКАЗУ

Нью-Йорк (Пресова Служба ЗІІ УГВР). — Українські політичні в'язні владимирської тюрми голодівку відзначили 6 травня 1976 року 100-річчя Емського указу. Як відомо, проголошеним в 1876 році в німецькому місті Емс указом, царський уряд заборонив друкування книжок українською мовою та спровадження їх з-за кордону.

Голодівку заініціювали Василь Федоренко та Михайло Макаренко, а до них приєднались в'язні інших національностей, в тому числі й росіяни.

Василь Федоренко, 47-літній українець, був вже раніше двічі репресований за політичну діяльність. Його третя справа почалася від того, що він подав прохання на в'їзд до Німеччини, де живе його сестра. Не отримавши дозволу, він хотів нелегально перейти кордон до ЧССР. Його зловили і засудили на 15 років (дата суду невідома). Перших 5 років засуду

вав, правдоподібно, відбув в тюрмі суворого режиму. 20 квітня 1975 року його привели до владимирської тюрми, де він проголосив голодівку яку провадив 95 днів. В грудні 1975 року Федоренко ще раз розпочав голодівку, вимагаючи перегляду справи і дозволу на в'їзд.

Михайло Макаренко, 1921 року народження, українець, був заарештований 5 липня 1969 року і засуджений Московським міським судом на 8 років таборів за 88, 162, 173 і 70 статтями Кримінального кодексу РСФСР. Його обвинувачували у виготовленні листа до Будапештської наради компартій з підписом "Партія безпартійних робітників, що борються за соціалізм". Макаренка судили разом з Вячеславом Родіоновим, 23-річним юнаком з міста Кольчугин в РСФСР. Першу частину кари Макаренко відбув в Мордовських таборах, а в жовтні 1974 року його перевезли до владимирської тюрми.

ВАТИКАН ЗНОВУ ПЕРЕСТЕРІГАС УКРАЇНСЬКИХ ВЛАДИК В СПРАВІ ПАТРІАРХА

Філадельфія. — Крайова Управа Т-ва за Патріархальний Устрій Помісної Української Католицької Церкви одержала з достовірною державною інформацією, що кардинал Філіппе, префект Східної Конгрегації, покликаючись на поручення Папи Павла VI, з кінцем минулого місяця подав до відомої українських католицьких списків в діаспорі, що:

1. Обов'язком українських списків в часі Міжнародного Екхаристичного Конгресу у Філадельфії є повинувати зарядженням Апостольського Престолу відносно поминання Кардинала Сліпого під час Богослужень на Екхаристичному Конгресі. Апостольська Столиця стверджує — сказано в повідомленні — титулом Кардинала Сліпого є: Верховний Архієпископ Львова для українців, а не Патріарх.

Повідомлення закінчується пригадкою, що "Апостольська Столиця очікує, що Євхарія УКЦеркви не піддається жадному натискові в цих справах".

Поїхали „з творчим звітом до Москви"

Київ. — В газеті "Радянська Україна" з 1-го липня ц. р. поміщено коротке повідомлення п.з. "З творчим звітом до Москви", в якому газета інформувала читачів, що 500 артистів Державного академічного театру опери та балету УССР ім. Т. Г. Шевченка — майже весь творчий склад колективу — виїхали з Києва в столицю нашої батьківщини Москву на літні гастроли. Їх виступи перед московськими глядачами, — говориться в інформації — почнуться в перший день липня на сцені Великого театру СССР, а з середини і до кінця місяця проходитимуть у Кремльському палаці з'їзду. Газета дала піше, що "свою поїздку в столицю (!) київляни розгля

дають, як великий творчий звіт перед її трудівниками. Виступи розпочнуться виставою "Катерина Ізмайлова", музика Д. Шостаковича, а в програмі ще 15 інших постановок, між ними "Тихий Дон" І. Дзержинського, "Запорожець за Дунаєм" С. Гулака-Артемовського, "Легенда про кохання" А. Мелікова і з українських — "Ярослав Мудрий" Г. Майбороди, "Нічність" В. Губаренка, "Лілея" К. Данькевича і "Світлячок поема" В. Косенка. Решта це твори Г. Доніцетті, Ж. Бізе, Д. Масперра та інші.

Газета при цьому інформувала, що "з творчим звітом" поїхали також до "столиці" Москви театри з Одеси і Криму.

Совіти купують в Америці не тільки зерно, але й кури

Атланта. — Сільсько-господарська кооперативна ферма "Голд Кіт" почала доставу 1.5 мільйона заморожених курей до портового міста Саванна, Джорджія, на експорт до Советського Союзу, — інформувала агенство "Юнайтед Пресс". В офіційному повідомленні про продаж курей Советському Союзу вартості 2.25 мільйона доларів не подано назви експортного підприємства, яке займається доставкою курей до СССР. Він сказав, що кури вирощувалися на фермах в Кентоні і Атлані. Джорджія, Лайв Оук, Флориді і Боаз, Алабама. Із Саванни заморожені кури будуть доставлені в липні до СССР, хоча в повідомленні не подано порту відбору.

Професор д-р Олена Сидоренко-Квірмбах репрезентувала ЗСА на святкуваннях у Бразилії

Чикаго, (М. С.). — Професор "Американ Консерваторії музик" у Чикаго, що також є викладачем Українського Вільного Університету в Мюнхені — Олена Сидоренко-Квірмбах, на запрошення Державного Департаменту відбула в травні ц. р. трьохтижневий поїзд до Бразилії й відвідала міста Сан Паулю, Ріо-де-Жанейро і Куритібу. Спонсором окремої делегації, яка репрезентувала ЗСА і стейт Ліліної на святкуваннях 200-ліття Американської Революції в Сан Паулю, був так званий "Колчурел Лідер Грент", фінансований Державним Департаментом, що має за мету підкріплювати культурний обмін між країнами Америки та окремими містами-партнерами. Партнером міста Сан Паулю є Чикаго. Існує окрема організація "Партнери Америки", яка належить до всеамериканської "Національної Асоціації Партнерів Альянсу". Почесним президентом "Партнерів Америки" є президент Джералд Форд. Крім культурного обміну, ця організація використовує свої ресурси для влаштуван-

ня мистецьких виставок і виставок творів фольклору в музеях, галереях, банках, школах, на летищах і в інших місцях.

Як професор музикознавства і фортепіано, д-р Олена Сидоренко-Квірмбах влаштувала зустрічі й інтерв'ю з відомими бразильськими композиторами, диригентами й музикантами-солістами. Під час зустрічей були порушені питання дальшого розвитку культурного обміну між обома країнами в ділянці музики.

Д-р Олена Сидоренко-Квірмбах вивчала музику ще в Україні, а закінчила свою музичну освіту в Зальцбурзі, у світовій славі "Модертемі". Диплом доктора одержала в 1974 році в УВУ, з великим успіхом захистивши дисертацію ("магна муньяде") на тему "Місце музики в системі філософії Артура Шопенгауера". Перед приїздом до ЗСА, д-р Олена Квірмбах працювала професором Консерваторії в Сан Паулю, Бразилія. Професор Олена Квірмбах приймає активну участь в українському музичному житті; вона

(Закінчення на стр. 3-ій)

Висновок з цього може бути тільки один: Москва з спричинником і праджерелом воєнних, економічних та інших криз: вона займається хаотизуванням світу; вона зловживає доброзичливими довірями вільних країн; вона однокіно поновлює ще сьогодні цілий ряд народів; вона завела і практикує в себе найгірший фашистсько-терористичний режим. І тому в Москві, а не деінде, треба шукати причини усіх лих політичного і економічного порядку. Ціком слушно говорять про ці справлені великі кількратно резолюції численних конференцій ВАКЛ, домагаючись ліквідації совєтсько-російського режиму і розвалу однокої-ще в світі імперії та побудови на її руїнах самостійних і незалежних держав. бо тільки тоді західні демократичні суспільства зможуть мирно працювати і розвиватися.

Цим досягнуто чистої ти, приспосібності звучання і зведено до мінімуму гальмування вібрації струн металом, отже практично досягнуто більшої сили звучання при збереженні чистоти й м'якості його. Обчислено й практично переврено товщину жилки та обмотки на кожну струну, з тим, щоб вона давала найсильніше та одночасно м'яке і коротке приспне звучання. Практично устійною інтервал перемикання на перестроювачі для кожної струни, який вносить віддаль в межах від 1/20 до 1/23 довжини струни, що цілком розходиться з теоретичними обчисленнями. Уведено систему одночасної перестройки тонів та відповідних їм півтонів, а також порядок підвищення (дізів) та пониження (бемолів) тонів. Устійною формою інструменту в різних

підприємств, рівномірно по всіх регістрах, що в значній мірі є сприятливим для розвитку техніки грі. Перестроювачі сконструювали для індивідуальної, а не загальної перестройки, що має своє виправдання і в практиці Капелі бандуристи показалося більше полюбаним і практичним, як загальне перестроювання, уведено тепер на бандурах в Україні, про що буде сказано пізніше. А також ряд інших, вже менше важливих конструктивних змін, про які не гадуємо. За короткий час Капеля була забезпечена бандурами цього нового типу та бас-бандурами подібної конструкції, а рік пізніше те саме сталося й на англійській зоні в м. Госларі, де народилася молода Капеля імені Леонтовича під керівництвом Григорія Назаренка. І так понад 60 нового типу бандур вишило з-під рух братів Гончаренків та їх майстрів протягом двох років.

В цій сенсі брати Гончаренки приготували всі інструції, навчили плеяду майстрів, з яких деякі й до цього часу не лишили цього ремесла. Одним з найкращих їх майстрів ще в Госларі в Німеччині, — роки 1947 і 1948 — був Юхим Приймак, опинився в Аргентині, там коли брати Гончаренки вже в Америці. Незабаром вони стягли його до США, допомогли влаштуватися за працюю і уможливили йому дальшу працю над бандурами. Тепер більшість бандур в Капелі Бандуристів вийшли з його майстерні. Його бандури вселяли в гарний викінченням і перекотом звучанням та чудовими. Петро Гончаренко знявся адмініструванням пелі бандуристів, але не шався ідеї підготовки нових майстрів бандур, тих, що лишилися при бандурах, було замало. І та роках 1960-их з'явився тут підготовлений майстер, що зробив найбільше бандур від усіх майстрів: Павло Степовий з Грім-Онтаріо. На початках пробував робити не довго а класні бандури за припом гітар. Вони мали сильний звук, але «буфоніли» му пізніше, коли вже надолоса джерело матеріалів, перейшов на виріб доббандур. Тому, що він діяв лише видовбував, з і був сильний, короткий

Вуля і як ряд інших майстрів, які виробляють бандури типу братів Гончаренків, але лише принагідно, току про них тут не згадуємо.

З жалем треба згадати, що майже всі майстри бандур не мали попередньої підготовки, ані теоретичної, ані практичної. Вони вчилися грати на бандурі за допомогою старшого майстра, який записував на ноті їхні твори. Це давало їм можливість зрозуміти, як писати музику, але не давало їм змоги зрозуміти, чому так писати. Тому вони не могли самостійно писати музику, а тільки копіювати її з нот.

Важко сказати, чи це було причиною того, що бандуристи не могли писати музику, чи це було причиною того, що вони не хотіли писати музику. Але це було причиною того, що бандуристи не могли писати музику, а тільки копіювати її з нот.

(Закінчення біографії)

зачини інструментів і, очевидно, з браку достатньої компетентності в цій діяльності згодом відходять від приписів свого брата Гончаренка, вносячи зміни, які ідуть не на користь, а на шкоду інструментові. Найбільше порушується припис тонкого відскоблення і дека та міцного скріплення. Замість цього людина стає багатобалесту в споді, дека робляться грушій, ніби для скріплення. Та кож робляться зміни в сторні збільшення інструментопотреблення грифа, звиняючи в пластикості люкавалу, замість шкелу тощо. В це в сумі веде до того, і звучання ослаблюється, злишньому тугості йов інструмент стає менше зручним для володіння тощо.

3 НОВИХ ВИДАНЬ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

таким у російському правописі.

У правописі Ковалев по-ново доправила правила писання слів з великої літери. Для нас це важко особливо, коли йдеться про писання слів, що відносяться до релігійних обрядів, як, наприклад, Бог, Жовта Мати, Різдво, Великдень, Святе Письмо і т. д. У російському правописі всі ці слова пишуться з малої літери: бог, богородиця, різдво, великдень і т. д., але Жовтень, Жовтнева революція, тобто більшовицька революція.

До найбільш скомплікованих справ в українському правописі належить правопис числівників. У різних частинах України числівники вимовляються по-різному, і небагато людей знає, як треба писати, наприклад, дев'ятнадцять, дев'ятдесят чи дев'яносто, дев'ятсот і т. д. На жаль, у книжці Ковалева згадуються тільки мимолетом про деякі числівники, хоч що справу можна було включити в розділ про приголосні і в розділ про правопис знаку "м'якшення".

Релігійно багато місця у Ковалева присвячено правопису іношомовних слів, бо власне тут найбільше різниці між правописом 1929 р. і сучасним російським. Ціх різниць забагато, щоб наводити всі приклади, тому обмежимося тільки до загальних спостережень. Так, наприклад, звукоподоби "іа", "іу" в іношомовних словах, згідно з українською вимовою, передаються як "іа", "іу": діамант, спеціальний, матеріальний, соціальний, триумф, медіум, консиліум. У сучасному правописі на Україні ці слова пишуться так, як в російському правописі: діамант, спеціальний, матеріальний, соціальний, триумф, медіум, консиліум і т. д.

У правописі 1929 р., на жаль, не досить послідовно визначено, як писати інші звуки в іношомовних словах, як, наприклад, голосні і-е. Тяжко зрозуміти, чому треба писати Британія, Скандинавія, Бразилія, Сиділія, коли ці назви вимовляються вразно зі звуком и: Британія, Скандинавія, Бразилія, Сиділія. Мало переконливим нам здається правило, що, "якщо давніше запозичення називаються літерою и, бо як тут доказати, що Америка, Рига, Ватикан (в російському правописі Ватікан) — нащоб давніше запозичення, ніж Скандинавія, Тіроль, Вашингтон і т. д.

Правильно к о н с т а т у е проф. Ковалів, що найбільше труднощі масою з правописом в словах іношомовного походження. Для улегшення Ковалів подає кілька правил, коли писати тверде л, а коли м'яке л, але й найбільшій студентів буде все так само складно вирішити, які слова давнішого запозичення і пишуться з твердим л (логіка, біологія, Лондон і т. д.), а які пізнішого запозичення і пишуться з м'яким л: зала, кляса, клуб, солю... У російському українському правописі, як і в російському, усі ці слова пишуться з твердим л: зал, клас, клуб, солю і т. д.

Про звук г, який ще за сталінщини з невідомих причин був засуджений на загальній дотепер і в письмі, і в друку уважався контрреволюційним, Ковалів пише, що він досить поширений в українській мові і зберігся здавна в багатьох словах і в запозиченнях із за-

Концерт визначних учнів УМІ

райський Музичний Інститут Америки влаштував в залі УМІ-Інституту в Нью-Йорку концерт своїх визначних учнів. Успішна прайд висококваліфікованих учителів, безперечно талант учнів і їхня працьовитість — усі ці складники бездоганного відтворення мистецьких композицій — ми з великою приємністю ствердили на цьому концерті. Назва концерту зовсім оправдана рівнем і якістю продукції.

Дуже цікава була промова президента УМІ проф. Байлової у зв'язку з п'ятидесятилітнім ювілеєм УМІ в Америці. Влучно навіяла вона до традицій Львівського Інституту, логічним продовженням якого і є УМІ-Інститут. Референтка познайомила нас з історією УМІ в Америці та з його розвитком. Треба признати, що коли проф. Байлова вказала на алчущий добір учнівських сил, на значення УМІ для української діаспори, зокрема на його виховну роль та на заслуги УМІ для національного збереження української культури, вона не помилилася у жадній з цих аспектів праці над нашою молоддю. Ми можемо бути тільки вдячні УМІ за його працю і вклад, та з шаною згадуємо засновника УМІ на американському континенті, проф. Романа Савицького. Служачи на концерті було цікаво заслухати такий цікавий перебіг розвою УМІ.

У першій частині програми ми заслухали дві композиції українських авторів, а саме Фоменка "Поєму Карпат" та Грудина "Токатіну". Гра на Іх милоді, солідо приготувано, при чім знісна вже зі свого виступу на "Святі Матері" Надя Яворська, учениця проф. Богданської. Якщо рапсодія Фоменка вимагала тонкого вчування і вже доброї техніки, то це можна сказати тим більше про "Токатіну". Обидві вимоти Надя виповнила з повним успіхом.

У другій частині програми ми мали нагоду познайомитися з працюю цього ж композитора: Елизабет Гофман, учениця проф. Карановича, представила нам його дуже сміло побудовану "Прелюдію і Фугу". Учениця дуже музична, просявнення цієї довгої трудної композиції, як і наступної "Скерцо е-моль" Мендельсона, виказало її глибоку сентиментальність.

Здобили Ігор Буняк, учень проф. Богданської, відіграв у третій частині "Токатіну" Грудина. Транслітерація Конгресової бібліотеки має багато недоліків у передаванні слов'янських звуків, але ми не в силі цього змінити, бо вже тисячі слов'янських документів і книжок закаталогізовано тією недосконалою транслітерацією. Інші нові розділи, як "Скороцнення назв організацій та установ" і "Мовознавча термінологія" також потрібні і добре зредговані. Перу редактора належать деякі "модернізаційні" аспекти книжки, а це новітні скорочення слова, як касетозаписувач, місто - підліток, приймач - малюток (кишеньковий - а дїопричмач), що з них деякі ще не вийшли до словникового складу української мови, але звучать свіжо і цікаво.

Появу "українського правопису" сл. п. проф. Ковалева треба привітати з вдячністю і побажати її редакторів Б. Берестові, щоб вона справді стала "підручною книгою для кожного, хто вивчає українську мову і любить рідне слово", так, як він це виволов у своїй перемові. На це "Український правопис" заслуговує і збірнянн матеріалу, і якістю викладу, дбайливим зредгованням та естетичним зовнішнім оформленням.

* Ця форма у Ковалева вживається чомусь із закінченнями — а, хоч у Голоскевича і в академічному словнику є форма з закінченням — у: знаку.

Проф. д-р О. Сидоренко...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

очоловала цікавого філію Українського Музичного Інституту, а також належить до "Товариства Американських Музиків" і приймає участь в професійних з'їздах та конференціях, скрізь пропасаючи чар української музики.

Батько д-р Олена Квіриба — Григорій Сидоренко — випускник Петербурзької й Московської Консерваторій і професійний диригент, який керував світськими й церковними хорами ще в Україні (Полтава, Харків, Луїзіана, Ротів над Доном) і в Бразилії (Віла Альпіна біля Сан-Паулу). Донька Панства Квіриба — Ірина багата успадкувала від своїх мам і дідуся: вона закінчила музичну освіту в Нортвестері університеті в Еванстоні, Іллінойс, і буде далі продовжувати в одній з ліпших шкіл Бостону в класі скрипки.

3 наукових засідань Винницької Комісії УВАН

(Доповідь д-ра Григорія Луницького)

Дня 22-го травня ц. р., в залі Української Вільної Академії Наук у Нью-Йорку, відбулося чергове наукове засідання Винницької комісії УВАН, присвячене драматургії спадщини В. Винниченка.

Доповідь "Винниченко на сцені" виступив відомий письменник, історик українського театру й української культури д-р Григорій Луницький. Свою 45-хвилинну доповідь він поділив на три частини: вступ, Винниченко на українській сцені й Винниченко на західно-європейських сценах.

У вступі прелегент зазначив, що Винниченко належить до тих рідкісних постатей в літературі, які не лише своїми творами вийшли в літературу чи драматургію, але й самі вже стали персонажами чи творами літератури (у повісті Т. Осьмачки персонаж дуже цікаво обговорюють творчість Винниченка), чи драматургії та кіно ("Арсенал", п'єса Вол. Суходольського, "Родина Коцюбинських", кіноповість Ол. Лева-ди). Далі доповідач зазначив свій погляд-підхід до Винниченка-драматурга. Цитуючи Св. Гордієнського (відмежування Винниченка — маляра від В-ка політика), І. Борщака (відмежування Винниченка — публіциста від В-ка-прозаїка), М. Мольнара (відмежування Винниченка-політика від В-ка драматурга), прелегент зачитував тут же самого Винниченка, який виразно застерігався проти такого відмежування.

У другій частині доповіді, опираючись на матеріали й висновки різних дослідників (Д. Антонович, Ст. Чарнецький, поодинокі рецензії з "Української Драматичної Театри"), доповідач характеризував історичне й соціальне підґрунтя генези перших тр. зв. революційних драм Винниченка. Тут він коротко кинув погляд на шляхи розвитку української драматургії та діяльність "Великої трійці" (слова Леся Курбаса) на початку XX сторіччя: Лесі Українки, Володимира Винниченка і О. Олеса. Доповідач подав кілька прецікавих і маловідомих фактів про приччини "провалу" драми цієї "Великої трійці" в тодішньому українському побутовому театрі, як наприклад, "Камінь Господаря" Лесі Українки, "Танцю життя" О. Олеса та "Врехні" Винниченка. Він переконливо довів, що той психологічний та ідейний комплекс, що лежав в основі цієї модерної української драми, не був відчутний, не був сполонений навіть театром Садовського драма, що там були такі свідки, як Заньковецька, Борисоглібська, Загорський та ін. Тільки театр, що поставив перед собою зовсім нові шляхи мистецької зміг опанувати цю модерну українську драматургію. Прелегент вказав, що ще в роки 1910-14, Лесь Курбас брав участь в успішних виставах у "Врехні", Чорній Пантері", які виставлялись тоді в Галичині. З'ясувавши роль "Молодого театру" (1917 р.) під проводом Леся Курбаса у Києві, прелегент перейшов до вистав Винниченкових п'єс у Львові, за режисурою Ол. Загорова у львівському незалежному театрі. Ця частина була особливо цікава, бо її перетнало особистими спогадами доповідача. Він, тоді молодий театральний рецензент і перекладач для театру Загорова "Ідейного мужа" Оскара Вайльда, стояв близько до цього театру, а зокрема до такого видатного режисера, як Загоров. Лябораторія праці Загорова над Винниченковими п'єсами, яку частково розкрив прелегент, вже сама собою заслуговує на окреме дослідження. Загоров називав Винниченка наскрізь українським талан-

Матура в "Рідній Школі" в Нью-Гейвені

Легке прогомоліли звуки парадного маршу Балю Гарланді, що його вже п'ятий рік влаштує 66-ий Відділ США в Нью-Гейвені, як урочисто проголошено матуру в "Рідній Школі" церкви Арх. Михаїла. Після нарад Управи Школи і Батьківського комітету рішення перевести іспити зрілості: письмово в дні 7 і 8, а усні дні 12-го червня.

Приготуванням до іспитів зайнялася директриса школи Е. Матвіска, організувавши в окремих днях перевірку виченого студентами матеріалу. Вона теж переперала нагляд над письмовими іспитами, що їх самостійно випрацювали абсолютні на затвердженні іспитовою комісією теми. З літератури були три теми до вибору, як: Письменство княжої доби, Козацький епопеум, Іван Франко — письменник і поет. З історії теми були: Україна між двома світовими війнами, В сторіччя "Емського Указу", Славні мужі-герої нашої доби.

Після одержання позитивних оцінок на дуже добре й добре абсолютні приступили до усного іспиту. Іспитова комісія: о. М. Мишини — голова, члени проф. Іван Телок, дир. Е. Матвіска, д-р М. Борисюк, д-р Е. Лодінський та представник Батьківського комітету, інж. М. Троян. Абсолютні виказали заловлені знання матеріалу з літератури, граматики, історії, географії й культури, і по майже двох годинах іспитування, Комісія проголосила наступних студентів, зрілими до Вищих Студій Українства: Із дуже добрим вислідом іспити склали: Люба Козюпа, Сузання Стубан, Христя Телок, Оля Юрченко, з добрим Миколай Шимків. Належить тут підкреслити, що ці абсолютні — це покоління народжене в Америці, і вивчення всього матеріалу зайняло їм повних десять літ, враховуючи по дванадцять років в тринадцятилітній школі, а вперто продовжувати "свисте діло"!

Нагороду від УНСОЮЗу отримала О. Юрченко, а від 66-го Відділу США, Люба Козюпа, з 106-го Від. США, Христя Телок, всі по 25 дол. Накінші о. парох доповідав про з'явлення школи і обов'язки батьків. Молитви "zaklinanie" підляють шостий рік існування школи і сорок шостим матурантом.

М. Борисюк

Замість квітів на свічку могли

св. п. Романа Купчинського

Свічка стрілецької слави,

на видання Збірника Ного пісень зложили:

Прослав СЛІВ, Торонто \$20.00

Посиф МАРЧИНЮК, Парма, Огайо 10.00

За цю пожертву подяку складає:

В-ВО ЧЕРВОНА КАЛІНА

P.O. Box 507 Church Street Sta., New York, N.Y. 10006

В Сороковий День після смерті

нашого Дорогого БРАТА І ВУНКА

св. п. Романа Купчинського

відправляє

в Церкві РІЗДВА ПРЕСВ. ВОГОРОДИЦІ в ГОЛИВУДІ

ЗАУПОКИНА СЛУЖБА БОЖА

Замість квітів на свічку могли, складаючи на фонд видання пісень св. п. Романа Купчинського:

Стефанія і о. Йосиф Чайковські \$20.00

Марія з Чайковських Філіс 25.00

і інш. Олег Чайковський з родиною по

СУМНОГО ВІСТКОГО ПОВІДОМЛЕННЯ

Родичу, Приятиелю і Знайомцю, що

в неділю, 8-го травня 1976 р. по півночі, в 1-й годині

відійшов у Вічність

наш Нездорощий МУЖ, ТАТО і ДІДУСЬ

Бл. п. МИКОЛА СЕНЦЬО

Народився на Лемківщині, в селі Мокре, 7-го листопада 1918 року, проживав не повних 58 років. Перелов в своєму короткому земному житті доклав і тяжкий терпіння шлях, що і вкоротив Ного земне життя.

Тіло Останки поховані на Українському Католицькому Цвинтарі св. Михаїла, Косенберг, Гартфорд, Конн.

Залишив у глибокому смутку:

дружину — МАРІЮ

доньку — АННУ з чоловіком ВАСИЛЕМ

двох внуків — КАТРИНУ і ХРИСТИНУ

в Польщі брата — ІЗІДОРА

і дві сестри — ЕВУ і НАТАЛІЮ

З НАГОДИ 200-ЛІТТЯ АМЕРИКИ

відбудеться

ВИСТАВКА

130 СКУДЫТУР, 45 ПЛОСКОРІЗЬБ і 36 ЛІНОРИТІВ

Відкриття 18-го липня до 1-го серпня 1976 р.

Любителів модерного мистецтва запрошує

Михайло Дзіндра

Ossawa Mts. Rd., Putnam Valley, N.Y. 10579
Tel.: (914) 528-8984

ГРОМАДСЬКИЙ КОМІТЕТ 200-РІЧЧЯ ЗСА та 100-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ при ВІДДІЛІ УКРА

та при співпраці МІСЬКИХ АГЕНЦІЙ МІСТА ФІЛАДЕЛФІ — влаштує

УКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ "ГОМІН УКРАЇНИ"

в п'ятницю, 13 серпня 1976 р., в год. 8-й веч. в Робін Гуд Делл-Іст, Філадельфія, Па.

